

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Romana Šebka a soudců JUDr. Dany Kostkové a JUDr. Evy Szépeové ve věci žalobce T ■■■■■ M ■■■■■, narozeného dne ■■■■■, bytem ■■■■■, zastoupeného JUDr. Viktorem Pakem, advokátem se sídlem Praha 1, Politických vězňů 1272/21, proti žalovaným 1) V ■■■■■ M ■■■■■, narozené dne ■■■■■, bytem ■■■■■, zastoupené opatrovníkem pro řízení JUDr. Bohumilem Štěpánem, advokátem se sídlem Kolín I., Rubešova 52, a 2) P ■■■■■ M ■■■■■, narozenému dne ■■■■■, bytem ■■■■■, zastoupenému JUDr. Jindřiškou Martinovou, advokátkou se sídlem Kolín IV., Plynářská 671, o **určení vlastnického práva k nemovitostem, o odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu v Kolíně č.j. 11 C 138/2011 – 49 ze dne 6.11.2012**

t a k t o :

I. Rozsudek soudu prvního stupně se **potvrzuje** .

II. Žalobce **je povinen** zaplatit České republice – Okresnímu soudu v Kolíně náhradu nákladů odvolacího řízení žalované 1) ve výši 2.816,34 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

III. Žalobce **je povinen** zaplatit žalovanému 2) náhradu nákladů odvolacího řízení 7.400,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku, k rukám zástupce žalovaného 2).

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Kolíně rozsudkem č.j. 11 C 138/2011 – 49 ze dne 6.11.2012 (dále jen „rozsudek soudu prvního stupně“) zamítl (výrok I.) v plném rozsahu žalobu, kterou se žalobce domáhal ve vztahu k žalovaným určení, že žalovaná 1) je „jediným“ vlastníkem nemovitostí - rodinného domu č.p. ■■■■■ na pozemku stavební parcely č. ■■■■■, pozemku stavební parcely č. ■■■■■ a pozemku parcely č. ■■■■■, to vše v katastrálním území ■■■■■ a obci ■■■■■,

okres ■■■ (dále rovněž „předmětné nemovitosti“). Dále uložil žalobci povinnost zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení částku 1.020,- Kč „na účet Okresního soudu v Kolíně č.ú. 19-1622151/0710, VS 1111013811“ do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok II.). Ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2) rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III.). Soud prvního stupně uzavřel, že dne 31.10.2011 byla mezi žalovanou 1) a žalovaným 2) uzavřena darovací smlouva, na základě které žalovaná 1) darovala žalovanému 2) předmětné nemovitosti, vyjma pozemku stav. parc. č. ■■■; ohledně této stavební parcely byla mezi žalovanými uzavřena darovací smlouva následně dne 23.11.2011. Žalovaný 2) je tak na základě uvedených darovacích smluv zapsán v katastru nemovitostí jako výlučný vlastník předmětných nemovitostí. Z hlediska právního posouzení věci soud prvního stupně dovodil, že na předmětné určovací žalobě podané žalobcem není dán naléhavý právní zájem ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) občanského soudního řádu a žalobce k podání předmětné určovací žaloby není ani aktivně legitimován. Uzavřel, že „na stávajícím postavení žalobce jako nevlastníka předmětných nemovitostí, který není zapsán v katastru nemovitostí, by se při jakémkoli věcném rozhodnutí o žalobě nezměnilo nic“. Z hlediska nedostatku věcné legitimace žalobce k podání předmětné určovací žaloby vyšel z toho, že „v řízení o určení vlastnictví k nemovitosti jsou nositeli práv a povinností, o něž v řízení jde, ten, kdo tvrdí, že je jejím vlastníkem rozdílným od osoby zapsané v katastru nemovitostí, a ten, kdo je jako její vlastník v katastru nemovitostí zapsán“. Žalobce „k nemovitému majetku nemá žádné právo, toto právo by mohl mít až po úmrtí žalované 1), pokud se stane jejím dědicem ohledně předmětných nemovitostí“. Rozhodnutí o žalobě nemá tak v současné době žádný přímý dopad do právní sféry žalobce.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podal žalobce včasné odvolání, kterým jej napadl v celém rozsahu. Nesouhlasí se závěrem soudu prvního stupně, že v dané věci není dán naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 písm. c) občanského soudního řádu na jím navrhovaném určení vlastnického práva žalované 1) k předmětným nemovitostem a že není dán ani dostatek věcné legitimace v řízení. Zdůrazňuje, že žalovaná 1) nebyla duševně způsobilá předmětné darovací smlouvy uzavřít, na jejich základě tedy žalovaný 2) vlastnictví k předmětným nemovitostem nenabyl. Poukázal i na procesní postoj žalovaného 2) v řízení, který žalobní nárok žalobce uznal; žalovaná 1) ponechala rozhodnutí na úvaze soudu. Zdůrazňuje, že v daném případě „je jisté, že ač je žalobce dědicem předmětných nemovitostí ze závěti i ze zákona, bez určení vlastnického práva žalované 1) k předmětným nemovitostem (a tedy bez předběžného posouzení neplatnosti darovací smlouvy) by se dědicem, a tedy následně vlastníkem těchto nemovitostí, nestal“. Nejistá, zejména z hlediska výrazného omezení důkazních prostředků vyplývajících ze znemožnění přímého přezkoumání zdravotního stavu žalované 1) znalcem, je také možnost žalobce domáhat se určení vlastnického práva „zůstavitelky“ (a tedy určení neplatnosti darovací smlouvy) až po smrti žalované 1) za situace, „kdy by nemovitost zdědil žalovaný 2)“. Navíc nelze po žalobci spravedlivě požadovat, aby ještě řadu let žil v nejistotě s obavou, zda nemovitost případně nebude žalovaným 2) prodána. Určovací žaloba podle § 80 písm. c) o.s.ř. je přitom preventivního charakteru. Má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého konkrétního určení se žalobce domáhá. Žalobce nemá jinou

možnost se svého práva domoci, než právě žalobou na určení vlastnického práva žalované 1), a bez tohoto určení existuje reálná hrozba, že o předmětné nemovitosti přijde. Je totiž zřejmé, že úmyslem „zůstavitelky“ bylo odkázat majetek otci žalobce, po jehož smrti „přešlo dědické právo na žalobce“. Uzavřením neplatné darovací smlouvy, kterou zůstavitelka uzavřela pod vlivem duševní choroby, „protiprávně žalobce o majetek, resp. o své dědické právo přišel“. I věcná legitimace na straně žalobce k podání žaloby dána je. Je třeba totiž rozlišovat mezi naléhavým právním zájmem na požadovaném určení a věcnou legitimací k takovému určení. Věcnou legitimací k určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, má ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo jehož právní sféry se sporný právní vztah nebo sporné právo týká. Aktivně legitimována ohledně žaloby na určení neplatnosti smlouvy může být i osoba, která není účastníkem této smlouvy, jestliže by vyhovění žalobě mohlo mít příznivý dopad na její právní postavení. Vyhovění žalobě - a tedy určení vlastnického práva žalované 1) - by se výrazně promítlo do právní sféry žalobce a mělo příznivý dopad na jeho právní postavení. Tímto příznivým dopadem je míněna jednak ta okolnost, že „žalovaný 2) nemůže již za života zůstavitelky s nemovitostmi disponovat a především to, že v případě úmrtí zůstavitelky se žalobce automaticky stane dědicem předmětných nemovitostí, bez nutnosti dalšího nejistého soudního řízení“. Určením vlastnického práva žalované 1) dojde ke splnění všech podmínek, tedy že žalobcovo právní postavení se stane jistým, když „zůstane dědicem nemovitostí“, uvedeným rozhodnutím lze eliminovat vztah ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, takové rozhodnutí je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků, bez tohoto rozhodnutí by v již objektivně existujícím právním vztahu mohl být žalobce ohrožen, případně pro své nejisté postavení by mohl být vystaven konkrétní újmě a vyhovění žalobě by mohlo mít příznivý dopad na žalobcovo právní postavení. Žalobce proto navrhl rozsudek soudu prvního stupně zrušit a věc vrátit soudu prvnímu stupně k dalšímu řízení tak, aby se existencí vlastnického práva žalované 1) k předmětným nemovitostem zabýval věcně.

Žalovaná 1) navrhla potvrzení rozsudku soudu prvního stupně jako věcně správného. Darovací smlouva byla jejím svobodným rozhodnutím, jak naložit se svým majetkem. Žalovaná 1) jako vlastníka nejen předmětných, ale i jiných, nemovitostí s těmito nebo alespoň s jejich částí svobodně nakládala (prodávala). Žalobce ani žalovaný 2) nemohou vědět a nevědí, zda žalovaná 1) nesepsala novou závěť s jiným vymezením pozůstalosti, nežli které se coby závětní dědic dovolává žalobce. Nelze a je předčasné za života vlastníka nemovitostí do jeho práv, včetně práva vlastnického, jakkoliv zasahovat.

Žalovaný 2) rovněž navrhl potvrzení rozsudku soudu prvního stupně jako věcně správného. Zdůraznil, že původně byl sice ochoten uzavřít smír, aby se zbytečně nevyostřovaly rodinné vztahy a s ohledem na zdravotní stav žalované 1), vzhledem k postoji žalobce k věci v průběhu řízení ale přehodnotil svoje stanovisko. Soud prvního stupně správně uzavřel, že u žalobce není dán naléhavý právní zájem na navrhovaném určení, rovněž není aktivně legitimován k podání určovací žaloby. Svých tvrzených práv se může domáhat až po úmrtí žalované 1).

Krajský soud v Praze jako soud odvolací přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně, jakož i řízení, které mu předcházelo, podle § 212 a § 212a odst. 1, 5 občanského soudního řádu ve znění do 31.12.2012 (dále jen „o.s.ř.“), za použití Čl. II bod 4. zákona č. 404/2012 Sb., a shledal odvolání žalobce neopodstatněným.

Odvolatel – žalobce obsahově uplatnil odvolací důvody dle § 205 odst. 2 písm. g) o.s.ř. – rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci, co

do závěru, že na žalobě o určení vlastnického práva žalované 1) k předmětným nemovitostem podané žalobcem není dán naléhavý právní zájem ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o.s.ř. a že ve věci je současně dán nedostatek věcné legitimace žalobce k podání takové určovací žaloby.

Na závěru o nedostatku naléhavého právního zájmu na navrhovaném určení ve vztahu k předmětné určovací žalobě ve smyslu § 80 písm. c) o.s.ř. a na závěru o nedostatku věcné legitimace žalobce v řízení stojí právní posouzení věci soudem prvního stupně a jeho rozsudek. Závěr o správnosti uvedených právních závěrů (či alespoň o jednom z nich) je tedy určující pro závěr o věcné správnosti rozsudku soudu prvního stupně.

Soud prvního stupně správně vyšel z toho, že žalobce se žalobou domáhá určení vlastnického práva žalované 1) k předmětným nemovitostem, které darovací smlouvou, uzavřenou dne 31.10.2001 a 23.11.2011, darovala žalovanému 2), a to za situace, kdy uvedený dárcce – žalovaná 1) – žije, žalobce je jejím vnukem a - s ohledem na úmrtí svého otce – syna žalované 1) – jejím potencionálním (nejméně zákonným) dědicem, když se dovolává i dědění ze závěti sepsané žalovanou 1) (mimo jiné) ve prospěch jeho zemřelého otce. Sama dárcyně – žalovaná 1) – v řízení vystupuje v postavení účastníka, když i ji žalobce [vedle obdarovaného žalovaného 2) – dalšího syna žalované 1)] podanou žalobou jako účastníci řízení vymezil (srovnej ustanovení § 90 o.s.ř.).

Odvolací soud se se závěry soudu prvního stupně o nedostatku naléhavého právního zájmu na navrhovaném určení ve smyslu § 80 písm. c) o.s.ř. a rovněž o nedostatku věcné legitimace žalobce v řízení ztotožňuje. Se žalobcem lze souhlasit, že určení vlastnictví k věci se může žalobce domáhat i za situace, kdy sám nebyl účastníkem převodního právního úkonu, tedy jinými slovy, že se žalobce může domáhat i určení vlastnictví jiné osoby k určité věci. To však jen za situace, kdy takový vyhovující výrok rozsudku (určení vlastnictví jiné osoby) má přímý dopad do jeho právního postavení, do jeho právní sféry. Jen v takovém případě má na navrhovaném určení naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 písm. c) o.s.ř. Věcnou legitimaci v řízení o určení, zda tu právo nebo právní vztah je či není, má pak ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde. Přitom může jít i o účast, jež se ve sporu o určení vlastnictví neprojevuje přímo vlastnickým nárokem žalobce k předmětu určení, nýbrž dědickým či restitučním nárokem žalobce k této věci. Z hlediska věcné legitimace žalobce jde tedy o to, zda zde uplatňuje určité své hmotné právo či hmotně právní, již objektivně existující, vztah, který by bez uvedeného určení mohl být ohrožen; případně zda pro nejisté postavení by mohl být žalobce vystaven konkrétní újmě; jinými slovy, zda se sporný právní vztah nebo sporné právo týká právní sféry žalobce. Jen v takovém případě je dán i dostatek věcné legitimace žalobce ve sporu podat předmětnou určovací žalobu. Musí tedy jít o případ, kdy žalobce je buď účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo se sporný právní vztah, nebo sporné právo (přímo) týká jeho právní sféry.

V dané věci, jak správně akcentoval soud prvního stupně, je však rozhodné, že žalobce odvozuje svůj naléhavý právní zájem na navrhovaném určení a svou věcnou legitimaci od skutečnosti, že je (toliko) potencionálním dědicem po převodkyni – žalované 1) a že (v případě jejího úmrtí) by předmětem tohoto dědictví mohly být i předmětné nemovitosti. Za takové situace však jeho naléhavý právní zájem na navrhovaném určení ve smyslu § 80 písm. c) o.s.ř. dán není. To plyne již jen z toho, že (jak správně zohlednil soud prvního stupně) není vůbec jisté, zda v budoucnu žalobce [v případě smrti žalované 1)] se vůbec jejím dědicem a právním nástupcem stane a zda předmětem takového dědictví vůbec budou předmětné nemovitosti. Proto za současné situace nelze dovodit, že by vyhovující výrok rozsudku měl

mít přímý právní dopad do jeho právní sféry. Rovněž nutno zohlednit, že není ani jisté, že by následně [i v případě určení vlastnického práva žalované 1) k nemovitostem pro shledanou neplatnost darovacích smluv] nebyly předmětné nemovitosti převedeny opětovně (již platně) na jinou osobu či na jinou osobu nepřešly. Z okolnosti potencionálního dědictví – potencionálního právního nástupnictví, které dosud nenastalo a není ani jisto, zda v budoucnu vůbec nastane, nelze u žalobce takový naléhavý právní zájem dovozovat. Dědictví se ve smyslu platné právní úpravy (§ 460 občanského zákoníku) nabývá až smrtí zůstavitele, až tímto okamžikem vzniká přímý dědický nárok dědice a přímý dopad do jeho právní sféry ohledně majetku zůstavitele. Do té doby je zde toliko potencialita případného dědického nároku žalobce, o němž není jisto, zda vůbec v důsledku úmrtí žalované 1) nastane a pokud nastane, zda jeho předmětem budou i předmětné nemovitosti, jako součást majetku zůstavitele ke dni jeho smrti.

Žalobce se žalobou domáhá určení vlastnického práva žalované 1) k předmětným nemovitostem, tedy vydání rozsudku, který by měl mít dopad do právní sféry žalované 1) a žalovaného 2); nikoliv však přímý právní dopad do právní sféry žalobce, jak shora uvedeno. Žalobce nebyl účastníkem právního vztahu týkajícího se převodu – darování předmětných nemovitostí.

Za situace, kdy je převodkyně – žalovaná 1) – naživu, je to především ona, kdo je legitimována domáhat se určení svého vlastnického práva k předmětným nemovitostem pro tvrzenou neplatnost darovací smlouvy, způsobenou nedostatkem její způsobilosti k právním úkonům v době jejího uzavření. V případě, že již byla zbavena způsobilosti k právním úkonům či její způsobilost k právním úkonům byla v tomto směru omezena, je takovou žalobu oprávněn podat její opatrovník, coby zákonný zástupce, se souhlasem opatrovnického soudu.

Judikatura Nejvyššího soudu, na niž žalobce odkazuje, vychází ze situace, kdy příslušný žalobce je již (v důsledku smrti převodce) dědicem - právním nástupcem převodce. V takovém případě má naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 písm. c) o.s.ř. domáhat se určení, že jeho právní předchůdce byl ke dni své smrti vlastníkem určitých věcí, neboť vyhovující výrok takového rozsudku má přímý dopad do rozsahu jeho, již existujícího, dědického práva. To však není případ žalobce, který svůj naléhavý právní zájem na navrhovaném určení a věcnou legitimaci odvozuje toliko od nejistého potencionálního právního nástupnictví.

Je tedy správný právní závěr soudu prvního stupně, že za dané situace není dán naléhavý právní zájem na navrhovaném určení dle § 80 písm. c) o.s.ř. a že není dána ani věcná legitimace žalobce domáhat se navrhovaného určení.

Uznání žalobou uplatněného nároku žalovaným 2) v průběhu řízení před soudem prvního stupně, není významné již jen z toho důvodu, že k takovému uznání nedošlo také ze strany žalované 1); žalovaní zde mají postavení nerozlučných společníků (§ 91 odst. 2 o.s.ř.).

Ze shora uvedeného se podává, že rozsudek soudu prvního stupně je ve výroku I. ve věci samé věcně správný, proto jej odvolací soud podle § 219 o.s.ř. jako věcně správný potvrdil. Jako věcně správný byl rozsudek soudu prvního stupně podle § 219 o.s.ř. potvrzen i ve výrocích II. a III. o náhradě nákladů řízení; v podrobnostech se zde odkazuje na obsah odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně.

O náhradě nákladů odvolacího řízení odvolací soud rozhodl dle § 224 odst. 1, § 142 odst. 1, § 151 odst. 1 o.s.ř. I v odvolacím řízení byli plně procesně úspěšní žalovaní, mají tak právo na plnou náhradu účelně vynaložených nákladů odvolacího řízení vůči žalobci. U žalované 1) tyto náklady představují náklady právního zastoupení soudem ustanoveným opatrovníkem – advokátem. Tyto náklady je třeba řešit v režimu § 149 odst. 2 o.s.ř. Česká republika tak má právo na náhradu nákladů v podobě vynaložené odměny a hotových výdajů za zastupování žalované 1) ustanoveným opatrovníkem - advokátem, neboť žalované 1) svědčí právo na náhradu nákladů řízení. Tyto náklady sestávají z odměny zástupce za 2 úkony právní pomoci (vyjádření k odvolání a účast u jednání odvolacího soudu) po 400,- Kč a 2 náhrady hotových výdajů po 300,- Kč, dále cestovné za cestu k jednání odvolacího soudu ze sídla advokáta Kolín – Praha a zpět, celkem 154 km, osobním automobilem registrační značky [REDAKCE], při průměrné spotřebě 4,66 litrů nafty na 100 km a náhrada za promeškaný čas za cestu k uvedenému jednání za 6 půlhodin po 100,- Kč, to vše dle § 6, § 7, § 9 odst. 5, § 11 odst. 1 písm. d), g), § 12a odst. 1, § 13 odst. 3, 4 a § 14 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.; celkem tedy náhrada účelně vynaložených nákladů řízení ve výši 2.816,34 Kč. Jejich zaplacení odvolací soud uložil žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku dle § 160 odst. 1 o.s.ř., a to České republice – Okresnímu soudu v Kolíně dle § 149 odst. 2 o.s.ř. Náhradu účelně vynaložených nákladů odvolacího řízení žalovaného 2) pak představuje odměna zástupce za 2 úkony právní pomoci (vyjádření k odvolání a účast u jednání odvolacího soudu) po 3.100,- Kč, 2 náhrady hotových výdajů po 300,- Kč a náhrada za promeškaný čas za cestu k jednání k odvolacímu soudu ze sídla advokáta a zpět za 6 půlhodin po 100,- Kč, to vše dle § 6, § 7, § 9 odst. 4 písm. b), § 11 odst. 1 písm. d), g), § 13 odst. 3, § 14 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.; celkem tedy náhrada účelně vynaložených nákladů odvolacího řízení žalovaného 2) ve výši 7.400,- Kč. Jejich zaplacení odvolací soud uložil žalobci ve lhůtě tří dnů od právní moci rozsudku dle § 160 odst. 1 o.s.ř., k rukám zástupce žalovaného 2) dle § 149 odst. 1 o.s.ř.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné, jestliže závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání je možno podat ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení tohoto rozsudku k Nejvyššímu soudu České republiky, prostřednictvím Okresního soudu v Kolíně.

V Praze dne 27. června 2013

JUDr. Roman Šebek, v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Irena Jirků